

Rapport

**Het stimuleren van de culturele sector
en creatieve industrie**

December 2018

De Sociaal Economische Raad

De Sociaal Economische Raad (SER) is een bij landsverordening ingesteld onafhankelijk overleg- en adviesorgaan dat de regering adviseert over allerlei belangrijke onderwerpen van sociaal-economische aard.

In de SER hebben vertegenwoordigers van werknemers- en werkgeversorganisaties en onafhankelijke deskundigen zitting. De leden van de SER bespreken allerhande aangelegenheden op sociaal-economisch gebied en brengen hierover gevraagd en ongevraagd adviezen, nota's en rapporten uit.

Met de instelling van de SER heeft de overheid het mogelijk gemaakt voor sociale partners om zich vrijelijk en ongebonden, gevraagd of ongevraagd uit te spreken over het sociaal economische beleid.

De adviezen, rapporten en nota's van de SER zijn, nadat zij door de regering openbaar zijn gemaakt, digitaal verkrijgbaar bij de SER.

Contactgegevens van de SER

Adres : L.G. Smith Boulevard 134
Oranjestad
Aruba
Telefoon : 00297-5832713
Fax: : 00297-5838956
E-mail : info@ser.aw
Website : www.ser.aw

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Culturele sector en creatieve industrie.....	5
1.1 Culturele sector	5
1.2 Creatieve industrie	5
1.3 Onderscheid tussen culturele sector en creatieve industrie	6
1.4 Indicatoren voor culturele sector en creatieve industrie.....	7
2. Creatieve industrie op Aruba.....	8
3. Recent onderzoek over de creatieve industrie op Aruba	11
4. Uitdagingen en knelpunten	13
4.1. Samenwerking in de culturele sector en de creatieve industrie.....	13
4.2. Erkenning van en waardering voor lokale kunst en talenten.....	13
4.3. Onderwijs en participatie.....	14
4.4. Tekort aan financiële middelen.....	14
4.5. Output van gesubsidieerde projecten	14
4.6. Importeren van creatieve artikelen/materialen	15
5. Conclusies en aanbevelingen.....	16
5.1 Conclusies	16
5.2 Aanbevelingen.....	16

Inleiding

Cultuur en kunst (de culturele sector) zijn van essentieel belang binnen onze samenleving, zij kunnen maatschappelijke ontwikkelingen bevorderen, voor sociale cohesie zorgen en ook de economie stimuleren.

Wanneer cultuur en kunst bedreven worden met een economisch motief/winstoogmerk is er sprake van creatieve industrie. De creatieve industrie is een bron van toegepaste creativiteit en het bestaat vooral uit midden- en kleine bedrijven en zelfstandige professionals, variërend van mode tot architectuur en van 'gaming' tot dans. De creatieve industrie heeft een belangrijke input in de economie omdat het bijdraagt aan een innovatief en competitief economisch stelsel. De kracht van de creatieve industrie zit in het vermogen om te innoveren. Bedrijven in deze industrie ontwikkelen vernieuwende ideeën, producten, diensten, systemen, strategieën en werkwijzen.

In het kader van het streven van de huidige regering om een nieuwe economische pijler voor Aruba te ontwikkelen, zijn er 6 potentiële sectoren gesignaleerd, waaronder de creatieve industrie¹. De afgelopen jaren is er op Aruba een groeiende interesse voor en binnen deze industrie merkbaar. De creatieve industrie zou een bijdrage kunnen leveren aan het vergroten van de economische diversificatie, cultuur behoud en sociale ontwikkeling. Daarnaast zouden ook de bestaande economische pilaar (het toerisme) en de andere (potentiële) sectoren hier binnen kunnen profiteren. In het actieplan van de Aruba Tourism Authority (ATA), 'Cu mira pa futuro'², wordt in dit kader, het belang van het verhogen van het bewustzijn van de cultuur en erfgoed van Aruba voor de toeristische sector aangegeven.

De regering van Aruba is momenteel bezig om haar eigen Nationale Ontwikkelingsdoelen en indicatoren te formuleren aan de hand van de 'Sustainable Development Goals' (SDG's) van de United Nations (UN)³. Deze doelen zijn op het gebied van o.a. onderwijs, rechtvaardigheid, economische groei, milieu en vrede. De creatieve industrie neemt een belangrijke plaats in de duurzame ontwikkelingsdoelen die gericht zijn op ondernemerschap en op het creëren van een zakelijke voedingsbodem binnen de samenleving.

De Sociaal Economische Raad (SER) richt zich over het algemeen op het spanningsveld tussen economische welvaart en sociale welzijn. In dit adviesrapport onderzoekt de SER voor het eerst de sociale- en economische waarde van de culturele sector en de creatieve industrie voor Aruba en worden de belangrijkste knelpunten hiervan in kaart gebracht alsmede de

¹ Infosessie belasting hervorming en economisch beleid – november 2018

² <http://www.cumirapafuturo.com/>

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/>

wijze waarop deze sector en industrie verder gestimuleerd zouden kunnen worden.

Het rapport is als volgt opgesteld: in hoofdstuk 1 wordt een kort overzicht van de termen, culturele sector en creatieve industrie gegeven alsmede het verschil hiertussen. Hoofdstuk 2 gaat in op de huidige situatie van zowel de culturele sector als van de creatieve industrie op Aruba. In hoofdstuk 3 wordt een recent onderzoek over creatieve industrie op Aruba besproken. Hoofdstuk 4 behandelt de uitdagingen en de knelpunten van de culturele sector en van de creatieve industrie op Aruba. En tot slot worden in hoofdstuk 5 conclusies getrokken en enkele aanbevelingen gedaan.

1. Culturele sector en creatieve industrie

In dit hoofdstuk volgt een korte uitleg over de gehanteerde begrippen, culturele sector en creatieve industrie.

1.1 Culturele sector

‘Cultuur heeft in de eerste plaats een eigen, intrinsieke waarde. Als uiting van alle diepste gedachten of zielenroerselen, van schoonheid en verfijning, of juist van confrontatie en rauwheid. Daarnaast heeft cultuur ook een belangrijke maatschappelijke functie, als thermometer voor de tijdgeest.’⁴

Cultuur geeft uitdrukking aan essentiële waarden als vrijheid van meningsuiting, tolerantie en culturele diversiteit. De culturele sector is dat deel van de maatschappij, waar kunst en cultuur worden geproduceerd, gepresenteerd, gepubliceerd, geconsumeerd en geconserveerd.

Volgens de Raad voor Cultuur in Nederland heeft de culturele sector de afgelopen jaren zijn kracht laten zien⁵. Er zijn de laatste jaren steeds meer mensen actief in deze sector en een stijging in het aantal bedrijven in de culturele sector, is merkbaar.

1.2 Creatieve industrie

Creativiteit kan op meerdere manieren tot uiting komen, namelijk in een veelheid van activiteiten waarvan sommige, maar niet alle, een economische relevantie hebben. De creatieve industrie is gericht op de mens. Belangen, behoeften en waarden van mensen zijn altijd de uitgangspunten voor het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten.⁶

Tot de creatieve industrie behoren bedrijven/personen die creativiteit als ‘corebusiness’ hebben ten behoeve van een economisch belang/winst oogmerk. Het economisch belang van creatieve industrie is uit te drukken in banen, bedrijvigheid, productiewaarde, toegevoegde waarde en exportwaarde⁷. Volgens, Cave (2000) wordt de creatieve industrie gedefinieerd als alle bedrijfstakken die goederen en diensten leveren die geassocieerd worden met culturele, artistieke of entertainment waarde⁸. Paul Rutten definieert de creatieve industrie als volgt; “De creatieve industrie is een specifieke vorm van bedrijvigheid die producten en diensten voortbrengt,

⁴ Cultuurbrief (2018) “Cultuur in een open samenleving”. (www.rijksoverheid.nl)

⁵ Voor Cultuur, R. (2014). De cultuurverkenning. Ontwikkelingen en trends in het culturele leven in Nederland.

⁶ Jansz, J., Niederer, S., & Schuurmans, E. (2017). Kennis- en innovatieagenda: creatieve industrie 2018-2021.

⁷ Van Aalst, I., & Stadsgeografie, U. R. U. (2005). De creatieve staat van de creatieve stad. Handboek voor cultuurbeleid.

⁸ Richard E. Caves. Creative Industries: Contracts between Art and Commerce.. Harvard University Press, 2000 Business & Economics.

die het resultaat zijn van individuele of collectieve, creatieve arbeid én ondernemerschap. Inhoud en symboliek zijn de belangrijkste elementen van deze producten en diensten”.⁹ Deze (particuliere) ondernemers en bedrijven verrijken middels hun creativiteit onze maatschappij met ideeën, ontwerpen, producten en ervaringen, aldus van Dongen¹⁰.

De creatieve industrie is in drie domeinen te onderscheiden te weten: de kunst, de media en entertainment en de creatieve zakelijke dienstverlening (zie tabel 1).

Tabel 1: Domeinen van de creatieve industrie.

Kunst	Media en entertainment	Creatieve zakelijke dienstverlening
Beoefening van - en producenten van podiumkunst	Uitgeverijen van boeken, dagbladen, tijdschriften, geluidsopnamen etc.	Architectuur en technisch ontwerp
Beoefening van scheppende kunst	Fotografie	Reclameontwerp- en adviesbureaus
Theaters en concertzalen	Productie van video films en ondersteuning van video productie.	Interieur- en modeontwerpers
Dienstverlening voor kunst beoefening	Omroeporganisaties, persnieuwsbureaus; journalistiek.	
Musea, kunstgalerieën expositieruimten	Productie radio-, tv-programma's en ondersteunende activiteiten	
	Vertoning van films	

Bron: TNO 2004¹¹

De creatieve industrie is bij uitstek een voorbeeld van de sterk groeiende netwerkeconomie van het midden- en kleinbedrijf, zelfstandige zonder personeel (zzp'ers) en 'start ups'. De kennis en/of vaardigheden die ontbreken, worden gevonden binnen het netwerk van de creatieve industrie. De creatieve industrie heeft een flexibele denkkraft, dat met weinig moeite over domeinen heen weet samen te werken en te denken buiten gebaande paden¹².

1.3 Onderscheid tussen culturele sector en creatieve industrie

De ontwikkeling van de creatieve industrie is geneigd zich richting cultuurgroederen te ontwikkelen. Hoofddoel van de culturele sector is kunst maken en tonen vanuit een artistiek, persoonlijk, sociaal of wellicht zelfs vanuit een politiek motief. Maar in ieder geval niet vanuit een economisch

⁹ Rutten, Paul, Walter Manshanden, Pieter de Bruin, Olaf Koops en Mhiera Den Blanken (2005). Vormgeving in de creatieve economie. Delft: TNO Informatie en Communicatietechnologie.

¹⁰ Quote: Pauline van Dongen. Ontwerper. Gespecialiseerd in draagbare technologie.

¹¹ Van Aalst, I., & Stadsgeografie, U. R. U. (2005). De creatieve staat van de creatieve stad. Handboek voor cultuurbeleid, 70, 151-186.

¹² www.creative-council.nl/de-creatieve-industrie.

motief met als doel winst te maken¹³. In tegenstelling tot de culturele sector heeft de creatieve industrie wel een economisch motief. “De creatieve industrie bestaat uit bedrijven en (particuliere) ondernemers die met winstoogmerk producten en diensten verkopen met een creatieve of culturele component, creativiteit wordt hier gekoppeld aan de markt”¹⁴.

1.4 Indicatoren voor culturele sector en creatieve industrie

Voor het meten en evalueren van de culturele sector en creatieve industrie zijn er verschillende indicatoren om de ontwikkelingen hierin te identificeren. Het ‘Cultural and Creative Cities Monitor’ raamwerk werd ontwikkeld door de Europese Commissie in 2017, met als doel informatie te verstrekken op het gebied van de culturele sector en de creatieve industrie.

Afbeelding 1: ‘Cultural and Creative Cities Monitor’ raamwerk, 2017

Bron: ‘European Commission’¹⁵

Het ‘Cultural and Creative Cities Monitor’ raamwerk is op basis van drie hoofdcriteria opgebouwd namelijk; de culturele vitaliteit, de creatieve economie en een stimulerende omgeving. Onder deze criteria vallen 9 dimensies en dezen worden gemeten aan de hand van 29 kwantitatieve indicatoren zoals o.a. het aantal musea, concertzalen en de werkgelegenheid in de culturele sector en de creatieve industrie.¹⁶

¹³ Hijzen, C., Van den Eijnden, J. en Van den Steenhoven, J.. Investeren in cultuur en creativiteit, Kennisland, Amsterdam, 2008

¹⁴ Idem 13.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/cultural-and-creative-cities-monitor-2017-edition>

¹⁶ Idem 15.

2. Creatieve industrie op Aruba

Om een beeld te krijgen van de huidige status van de creatieve industrie op Aruba zijn verschillende instanties/organisaties en particulieren uit het creatieve veld benaderd voor een interview. Hieronder volgt een kort overzicht van de doelstellingen en activiteiten van voornoemde organisaties.

Directie Cultuur Aruba (DCA); Deze overheidsdirectie heeft als doel om de Arubaanse cultuur te promoten en te bevorderen vanuit een breed kader, o.a. dramatische- en plastische kunst, muziek en de taal Papiamentu. De DCA is ook bezig met het uitgeven van de SEYO-certificaat (keurmerk) voor ambachtslieden. De SEYO wordt beschouwd als een middel om de creatieve industrie op Aruba te stimuleren en lokale ambachtslieden te prikkelen om meer handgemaakte producten te produceren, die gebonden zijn aan bepaalde kwaliteitsnormen. De SEYO-certificaat is 2 jaar geldig. De DCA is verantwoordelijk voor de benoeming van de commissie van deskundigen die het certificaat uitgeven op basis van de UNESCO criteria voor o.a. vakmanschap, originaliteit, gebruikte materialen, lokale identiteit en commerciële waarde.

Directie Economische Zaken Handel en Industrie (DEZHI); Deze overheidsdirectie draagt bij aan een gezonde en duurzame sociaal economische ontwikkeling van het Land Aruba; de DEZHI ondersteunt daartoe de overheid bij het realiseren van een gedegen economisch beleid en -beheer, zorgt voor het coördineren van het nationaal strategische planningsproces en voor het stimuleren van de coördinatie tussen de betrokken instanties. Eén van de belangrijke projecten van de Exprodesk (een afdeling van het DEZHI) is de creatieve industrie. De Exprodesk helpt ondernemers hun producten en diensten over de hele wereld te exporteren. Daarnaast heeft de DEZHI de afdeling Idea opgericht met als doel cursussen en trainingen aan ondernemers te bieden.

Directie Onderwijs (Dienst Inspectie van het Onderwijs); Deze overheidsdienst is verantwoordelijk voor het onderwijsbeleid en het onderwijscurriculum. Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) is een verzamelnaam voor de kunstvakken Beeldende Vorming, Muziek, Drama en Dans. CKV is een vak dat een belangrijke bijdrage levert aan de algemene ontwikkeling. Vooral in de bovenbouw vormen kunstbeschouwing en kunst- en cultuurgeschiedenis, belangrijke onderdelen van de lessen.

Cosecha; Dit is een organisatie die lokale kunst en kunstnijverheid van ambachtslieden die in het bezit zijn van een SEYO-certificaat tentoon stelt en verkoopt. Cosecha zorgt ook voor de promotie hiervan door middel van workshops en exposities. Momenteel staan 60 ambachtslieden geregistreerd,

waarvan voor 5% hiervan de verkoop van hun producten, hun belangrijkste bron van inkomen is.

Union di Organisacionnan Cultural Arubano (UNOCA); Deze stichting heeft als primaire doel het benadrukken van de Arubaanse collectieve identiteit door te werken aan de culturele ontwikkeling als deel van de algemene ontwikkeling van Aruba. UNOCA heeft in haar beleid aandacht voor de behoeften op het gebied van kunst in de Arubaanse gemeenschap en geeft prioriteit aan het profileren van de Arubaanse identiteit, het optimaliseren van de culturele infrastructuur en het vergroten van kansen binnen de gemeenschap om deel te kunnen nemen aan culturele evenementen.

Fundacion Museo Arubano; Deze stichting beheert drie musea op Aruba, namelijk; de Museo Historico Aruba Fort Zoutman & Willem III Toren (MHA), de Museum of Industry Aruba (MIA) en de Museo di Comunidad (MDC). Eerstgenoemde toont de geschiedenis van Fort Zoutman, het gebouw en een collectie van gebruiksvoorwerpen uit de koloniale tijd. Daarnaast wordt ook het bekende 'Bon Bini' Festival georganiseerd. De MIA in San Nicolas toont de industriële geschiedenis van Aruba, die in de 19e eeuw begon. De MDC is afgelopen september geopend. Dit museum richt zich voornamelijk op het culturele erfgoed van de 'Pariba Community' (San Nicolas). Tevens, heeft de MIA afgelopen december een carnaval expositie 'Carnival Euphoria' geopend.

CEDE Aruba; Deze stichting zorgt voor het stimuleren en het samenbrengen van mensen en middelen ten behoeve van een duurzame ontwikkeling. CEDE Aruba had een samenwerking met *Ateliers '89 Academia de Bellas Artes Aruba Foundation* voor 'Arte den Bario' die bestond uit een aantal workshops voor kinderen van de 'bario's'. Op dezelfde wijze, is Ateliers '89 actief bezig met het organiseren van workshops voor jongeren en volwassenen. Deze workshops leiden -afhankelijk van de inhoud van de workshop- meestal tot tentoonstellingen, modeshows of theater- en filmprogramma's.

Stichting Rancho; Deze stichting houdt zich bezig met het conserveren van de geschiedenis en cultuur van de wijk 'Rancho' in Oranjestad. De stichting heeft verschillende projecten, zoals 'walking tours' in 'Rancho' en heeft plannen voor het bevorderen van de haven/baai van Oranjestad.

Aruba Art fair; Dit driedaagse evenement wordt jaarlijks gehouden en biedt aan artiesten de mogelijkheid hun kunsten en talenten te exponeren en biedt workshops aan voor het publiek.

Arte Sano Foundation; Deze stichting heeft als doel ambachtscursussen te geven aan risicogroepen waaronder verslaafden en ex-gedetineerden om zodoende hun herintegratie in de maatschappij te stimuleren.

De Stichting Prins Bernhard Cultuurfonds Caribisch Gebied (PBCCG); Deze stichting is een particuliere en zelfstandige stichting en heeft als doel activiteiten op het gebied van geschiedenis, letteren, beeldende kunst, muziek, dans, theater, kunst- en cultuureducatie, monumentenzorg en natuurbehoud op Curaçao, Aruba, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba te bevorderen, door het verlenen van subsidies teneinde de cultuur en de natuur op alle zes eilanden te waarborgen en dezen verder te ontwikkelen en te stimuleren.

Cas di Cultura / Stichting Schouwburg Auba (SSA); Deze stichting heeft het Nationaal Theater en Cultureel Centrum van Aruba sinds 1958 onder zich. De theaterzaal van de Cas di Cultura kan gehuurd worden voor het uitvoeren van toneelstukken of het houden van concerten en exposities.

Go Cultura Foundation; Deze stichting werd in 2017 opgericht met als doel een podiumkans te geven aan het cultureel en natuurlijk erfgoed van de Arubaanse gemeenschap. Deze stichting streeft ernaar om artistieke creatie en culturele activiteiten te ondersteunen.

Particulieren/ondernemers in het veld; Deze personen zijn werkzaam op verschillende gebieden zoals muziek, schilderen, beeldhouwen en handnijverheid. Voor sommige van de geïnterviewden is hun kunst hun enige bron van inkomen en voor anderen is het een deeltijd activiteit.

3. Recent onderzoek over de creatieve industrie op Aruba

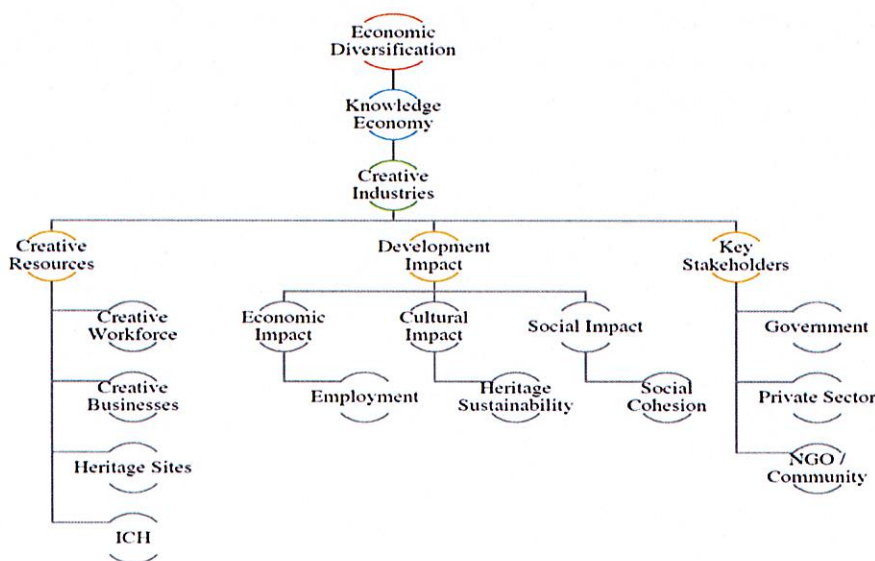
Ten behoeve van dit SER-advies heeft de Raad het (exploratief) onderzoek; 'Placing Culture and Creativity at the Heart of the Aruban Sustainable Development: An Exploratory Research of the Possible Economic, Cultural and Social Impact of the Aruban Creative Industry (T. Franken)¹⁷', bestudeerd.

Dit onderzoek maakt voor het theoretisch kader, gebruik van het 'Cultural and Creative Cities Monitor' raamwerk (zie afbeelding 1 op pagina 7) als basisconcept. Dit concept is aangepast aan de Arubaanse structuur waardoor de mogelijke ontwikkelingsimpact van de creatieve industrie gemeten kon worden.

In onderstaande afbeelding 2 wordt, op basis van het concept model van de 'Cultural and Creative Cities Monitor', het theoretische kader van voornoemde scriptie weergegeven. Dit theoretische kader is verdeeld in drie hoofdonderdelen, namelijk;

- 'Creatieve resources'
- 'Development impact'
- 'Key stakeholders'

Afbeelding 2: Theoretisch kader voor onderzoek

Bron: Thesis onderzoek (UA)¹⁸

¹⁷ Thaïs G. Franken. Placing Culture and Creativity at the Heart of the Aruban Sustainable Development: An Exploratory Research of the Possible Economic, Cultural and Social Impact of the Aruban Creative Industry (2018).

¹⁸ Idem 17.

In de afbeelding 2 geschetste kader komt overeen met de regeringsvisie om een nieuwe economische pijler voor Aruba te creëren¹⁹. Zoals eerder aangeven tracht dit concept de mogelijke impact van de culturele sector en de creatieve industrie op het eiland te meten en de verantwoordelijkheden van de belangrijkste belanghebbenden vast te leggen. Door middel van een kwalitatief- en kwantitatief onderzoek is er een SWOT-analyse gemaakt. De resultaten hiervan worden verder uitgewerkt in het volgende hoofdstuk, waarin met name de knelpunten binnen de culturele sector en creatieve industrie worden belicht.

¹⁹ Idem 17.

4. Uitdagingen en knelpunten

Dit hoofdstuk geeft enkele uitdagingen/knelpunten weer die naar voren zijn gekomen uit de gehouden interviews met verschillende instanties/organisaties en particulieren uit de culturele sector en de creatieve industrie (zie hoofdstuk 2). Tevens worden (indien van toepassing) ook de resultaten weergegeven van de SWOT-analyse van het onderzoek van Franken (2018).

4.1. Samenwerking in de culturele sector en de creatieve industrie

Uit geïnterviewde organisaties (zie hoofdstuk 2) is naar voren gekomen dat er onvoldoende samenwerking bestaat tussen de instanties die werkzaam zijn op dit gebied. Dit geldt namelijk voor zowel de samenwerking binnen als tussen de publieke en de private sector, waardoor er een soort eilandjes-mentaliteit heerst. Een kenmerkend fenomeen dat zich frequent binnen de Arubaanse samenleving openbaart en wordt omschreven, is het gebrek aan de wil om kennis te delen teneinde een collectief doel te bereiken²⁰. Dit heeft o.a. tot gevolg dat projecten kleinschalig worden uitgevoerd en dat hetzelfde type projecten door verschillende organisaties worden georganiseerd. Dit wordt ook bevestigd door de resultaten van het onderzoek van Franken²¹, dat ook een gebrek aan internationale partnerschappen/samenwerkingsverbanden uitlijnt voor het promoten dan wel financieren van de creatieve industrie.

4.2. Erkenning van en waardering voor lokale kunst en talenten

Er zou meer erkenning van en waardering voor lokale kunst en talenten moeten zijn. Er is een gebrek aan gemeenschapsondersteuning, waardoor er te weinig aandacht gegeven wordt aan lokale kunstenaars en -artiesten. Dit heeft o.a. als gevolg dat de vraagzijde van de markt (door gebrek aan bekendheid en informatie over de mogelijkheden aan de aanbodzijde van de markt) beperkt blijft. Vanuit het commercieel oogpunt kan tevens gesteld worden dat er amper lokale kunst wordt gekocht, terwijl er wel een vraag hiervoor bestaat. Een voorbeeld hiervan is dat de hotels voornamelijk internationale kunstwerken tentoonstellen met als doel dezen te verkopen. Verder zou een bepaalde nederigheid onder de lokale kunstenaars en -artiesten ook hierbij een rol spelen. Deze zouden bijvoorbeeld, in de meeste gevallen, geen prijs willen geven, voor hun werk en/of hun namen niet (willen) vermelden onder hun kunst. Bovendien bestaat er een gebrek aan expertise bij de financiële intermediairs/instellingen over hoe zij met deze industrie en diens specifieke kenmerken om moeten gaan.

²⁰ SER Adviesrapport 'Culture of excellence' ten behoeve van samenlevingsdoelen' 2017.

²¹ Idem 17

4.3. Onderwijs en participatie

De geïnterviewde organisaties (zie hoofdstuk 2) zijn ervan overtuigd dat onderwijs, in het bijzonder het primaire- en het voortgezet onderwijs, een belangrijke rol speelt bij de culturele- en de creatieve vorming. Het huidige onderwijssysteem (inclusief het naschoolse 'TraiMerdia' programma) biedt weinig ruimte voor culturele- en creatieve vorming. Kunst, handenarbeid en dramatische vorming zijn vakken die bij tijdsgebrek binnen het curriculum, als eerste komen te vervallen. In het voortgezet onderwijs wordt alleen in het eerste- en tweede jaar CKV gegeven, dit komt door o.a. gebrek aan docenten, gebrek aan middelen en beperkte beschikbare lestijden.

4.4. Tekort aan financiële middelen

Het tekort aan financiële middelen blijft voor de culturele sector en de creatieve industrie de grootste uitdaging. Geldmiddelen zijn sterk verminderd, met als gevolg dat het aantal gesubsidieerde projecten ook aanzienlijk beperkt zijn. Exacte cijfers ten aanzien van deze daling, zijn vooralsnog onbekend. De organisaties zijn afhankelijk van fondsen/subsidies van de regering of van de particuliere sector om projecten uit te voeren. Over het algemeen draaien deze organisaties met pilotprojecten voor één of twee jaar maar door verschillende factoren wordt er geen financiële duurzaamheid/onafhankelijkheid bereikt, hetgeen wel de bedoeling is. Uit de resultaten van het onderzoek van Franken²², blijkt dat 'non-governmental organization' (NGO's) te kampen hebben met beperkte financiële middelen en ook met een gebrek aan managementexpertise, hetgeen samen tot een grote afhankelijkheid, voor wat betreft subsidies, leidt. Daarnaast bestaat de creatieve industrie voornamelijk uit het klein- en middenbedrijf, waarvan de meeste niet langer dan 2 / 3 jaar blijven bestaan.

4.5. Output van gesubsidieerde projecten

Door de geïnterviewde organisaties (zie hoofdstuk 2) die subsidie verlenen aan organisaties werkzaam binnen de culturele sector en creatieve industrie wordt aangegeven dat er te weinig aandacht is voor het meten van de output. De organisaties die subsidie ontvangen, geven echter aan dat het succes van de projecten afhangt van verschillende elementen anders dan slechts de output. De output wordt slechts voornamelijk door economische indicatoren gemeten terwijl in de culturele sector en creatieve industrie juist sociale indicatoren van belang zouden moeten zijn. De nadruk zou niet op de financiële kosten en baten moeten liggen maar op het leer- en

²² Idem 17.

ontwikkelingsproces van de deelnemers. Een uitgebreide evaluatie waar gekeken wordt naar alle factoren binnen de projecten ter verbetering en aanpassing hiervan, is vooralsnog noodzakelijk. Tevens kan, volgens het onderzoek van Franken²³, het enige tijd duren voordat de private sector inspeelt op nieuwe en innovatieve ideeën, waardoor de output van de projecten negatief kan worden beïnvloed.

4.6. Importeren van creatieve artikelen/materialen

Uit de interviews met de (particuliere) ondernemers uit het veld blijkt dat er regelgeving moet komen dat aansluit op de creatieve industrie, zoals aantrekkelijke rechtsvormen voor ondernemers, fiscale prikkels voor ondernemers (lokale versus internationale) en vermindering van invoerrechten op creatieve artikelen/materialen. Deze artikelen/materialen zijn te duur op Aruba en maakt het voor (particuliere) ondernemers moeilijker om slechts van de opbrengsten van hun kunst te leven. Tevens, wordt aangegeven dat verfijning van wetgeving, zoals flexibelere arbeidswetgeving, het moderniseren van auteursrechtenwetgeving en effectieve bescherming van het culturele erfgoed van Aruba, randvoorwaarden zijn voor het promoveren en stimuleren van de culturele sector en de creatieve industrie.

²³ Idem 17

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

De creatieve industrie op Aruba heeft een aanzienlijk economisch potentieel voor verdere ontwikkeling. Diversificatie van de Arubaanse economie door de ontwikkeling van een creatieve industrie, creëert ruimte voor discussies over onderwerpen zoals werkgelegenheid, duurzaam erfgoedbehoud en sociale cohesie. Het is van belang om de impact, dat de creatieve industrie op sociaal, economisch en cultureel gebied op de Arubaanse gemeenschap zou kunnen hebben, te onderzoeken.

Een sterke creatieve industrie biedt de kans om samen met andere sectoren tot innovatieve doorbraken te komen. De knelpunten die naar voren zijn gekomen uit de gehouden interviews worden ook bevestigd door het onderzoek van Franken²⁴. Gezien de groei aan interesse van de afgelopen jaren vanuit het veld alsmede vanuit de huidige regering voor de creatieve industrie, kan geconcludeerd worden dat de tijd nu rijp is om de creatieve industrie verder te stimuleren.

5.2 Aanbevelingen

De Raad doet ten aanzien van het stimuleren van de culturele sector en de creatieve industrie enkele aanbevelingen waarbij ook rekening gehouden wordt met de SDG's die hierop van toepassing zijn. Opgemerkt dient te worden dat cultuur concreet wordt behandeld in SDG 11 namelijk, *“Duurzame steden en gemeenschappen”* die het doel nastreeft om de samenleving inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam te maken.

Ten aanzien van het stimuleren van de culturele sector en de creatieve industrie beveelt de Raad het volgende aan;

- Het stimuleren van betere samenwerking/afstemming binnen de culturele sector en de creatieve industrie tussen de betrokken partners (zowel op de lokale- als op de internationale markt). Het samenwerken met andere sectoren zou door middel van kruisbestuiving kunnen geschieden waarbij de creatieve industrie zou kunnen helpen bij het ontwikkelen van nieuwe ideeën. Goede samenwerking zou ook kunnen leiden tot betere aansluiting bij de trends en ontwikkelingen op het gebied van innovatie binnen andere sectoren.

²⁴ Idem 17

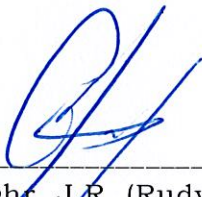

- Het stimuleren van kennis en vaardigheden, op het gebied van bedrijfsvoering, marketing en financieringsmogelijkheden, door middel van cursussen en workshops onder de (particuliere) ondernemers die actief (willen) zijn in de creatieve industrie.
- Het introduceren van regelgeving, dat er voor zorgt dat bij bepaalde bouwprojecten, een bepaald percentage en/of bedrag van de daar mee gemoeide begroting geserveerd wordt voor het incorporeren van lokale kunst.
- Het aanpassen van de wet- en regelgeving en het structureren van fiscale prikkels. Denk hierbij aan o.a. het aantrekkelijk maken van rechtsvormen voor (particuliere) ondernemers in de creatieve industrie. Regulering op dit terrein zou bij kunnen dragen aan het aan elkaar koppelen van bedrijven en kennisinstellingen zodat ze van elkaar kunnen leren en profiteren (netwerkeconomie). Daarnaast dient er een strengere controle op de naleving van wetten te komen, ten einde effectieve bescherming van het culturele erfgoed te krijgen.
- Het implementeren en uitvoeren van beleid ter bescherming van lokaal geproduceerde- en vervaardigde producten tegen importproducten die als lokaal geproduceerd en vervaardigd aangeboden worden. Een voorbeeld hiervan is de massale invoering van in het buitenland gemaakte (quasi)Arubaanse souvenirs gericht op de toeristische sector. De Raad is van mening dat er meer lokale bekendheid moet worden gegeven aan de SEYO-certificaat (keurmerk) voor ambachtslieden. De SEYO wordt door de Raad beschouwd als een belangrijk middel om de creatieve industrie op Aruba te stimuleren.
- Het vergroten van het bewustzijn onder de lokale bevolking en het benadrukken van het belang van het Arubaans cultureel erfgoed via voorlichting. Hierbij kan in het bijzonder aandacht worden besteed aan kinderen, jongeren en ouderen. Dit wordt eveneens benadrukt in de SDG 11.4.
- Het introduceren van een uitgebreid en aangepast evaluatiesysteem om de output van gesubsidieerde projecten in kaart te brengen en te meten.
- Het aanpassen van het huidige onderwijscurriculum zodat er meer aandacht kan worden besteed aan vakken zoals de CKV. De SDG 4.7, benadrukt namelijk dat ervoor gezorgd moet worden dat alle leerlingen kennis en vaardigheden verwerven die nodig zijn om duurzame ontwikkeling te bevorderen.

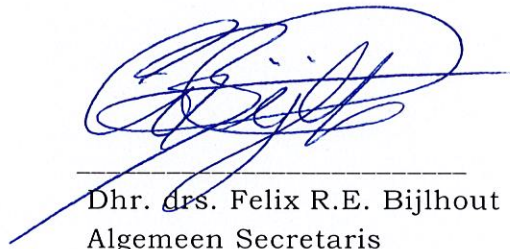

- Het stimuleren van erkenning en waardering voor lokale talenten en kunst, zodat dezen door het grote publiek gezien kunnen worden, door bijvoorbeeld meer tentoonstellingen voor lokale kunstenaars te organiseren.
- Het beschikbaar te stellen van financiële middelen voor de culturele sector en de creatieve industrie. Voor het economische aspect hiervan verwijst de Raad naar de SDG 8.3, dat o.a. ontwikkelingsgericht beleid, ter ondersteuning van productieve activiteiten, fatsoenlijke banencreatie, (midden- en klein) ondernemerschap, creativiteit en innovatie, wilt promoten.

Oranjestad, 19 december 2018

Dhr. J.R. (Rudy) Geerman
Voorzitter
Sociaal Economische Raad

Dhr. drs. Felix R.E. Bijlhout
Algemeen Secretaris
Sociaal Economische Raad

L.G. Smith Boulevard 134, Oranjestad, Aruba
Telefoon: (297) 583-2713
Fax: (297) 5838956